

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

УДК 94(7/8)

ЗАПРОВАДЖЕННЯ І РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ПОРТУГАЛЬСЬКИХ ФЕОДАЛЬНИХ МАСТКІВ В КОЛОНІАЛЬНІЙ БРАЗИЛІЇ

Кряжев П.В.

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

У статті розглянуто особливості становлення феодального землеволодіння в середньовічній Португалії. Висвітлено характер економічної експансії в часи звільнення Астурії від владарювання маврів. Акцентовано увагу на запровадження в Португальському королівстві у 1375 році нової форми феодального землеволодіння – сесмарії. Визначено, що португальська колонізація Бразилії, починаючи з 1532 року, мала характер приватної ініціативи сеньйорів – фідальго, яким король Португалії жалував спадкові сектори – капітанства. Вказані феодальні сеньйори (капітани-донатарії) отримували від суверена право жалувати сесмарії колоністам на території їхніх спадкових капітанств. Звернено увагу на особливостях еволюції феодального землеволодіння в колоніальній Бразилії і його остаточному занепаді наприкінці XVIII століття.

Ключові слова: Португальське королівство, колоніальна Бразилія, феодальне землеволодіння, сесмарія, колонізація, право зовоювання, економічна експансія, капітан-донатарій, спадкове капітанство, орден Хреста.

Постановка проблеми. В умовах глобалізаційних процесів у сучасному світі відбувається економічна, політична, культурна і освітня інтеграція практично всіх країн світу. Створюються різноманітні глобальні міждержавні інтеграційні об'єднання (Європейський Союз, АСЕАН, НАФТА, МЕРКОСУР та ін.). Однією з країн, яка приймає активну участь в проектах глобалізації є Федеративна Республіка Бразилія. Ця країна є однією з найбільших у світі. Вона займає п'яте місце на земній півкулі за територією і населенням. Станом на 2016 р. країна займає дев'яте місце у світі за обсягом ВВП. Ця країна є безумовним регіональним лідером в Латинській Америці за своїм економічним, демографічним і ресурсним потенціалом.

З огляду на постійно зростаючий економічний, політичний і демографічний потенціал цієї самобутньої країни західної півкулі, її активну участь в процесах глобалізації та континентальної інтеграції (МЕРКОСУР), постійно зростає науковий інтерес до вивчення історії становлення і розвитку Бразилії, зокрема як невід'ємної складової частини колишньої португальської колоніальної імперії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У радянську добу з'явилися цікаві наукові розвідки з історії Бразилії [1-2; 4-7; 11; 13]. В сучасній російській історіографії, також, існують досить ґрунтовні наукові праці з історії цієї південноамериканської країни [3; 8-10]. У вітчизняній історичній науці, на жаль, на даний час не існує жодної наукової історичної монографії або захищеної дисертації, присвяченої дослідженню різних аспектів історичного розвитку Бразилії.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У вищезазначених наукових розвідках не досліджувалася проблема запровадження і особливостей розвитку феодального землеволодіння в колоніальній Бразилії. У зв'язку з цим **мета статті** полягає у з'ясуванні особливостей феодального землеволодіння в

середньовічній Португалії, з'ясуванні передумов його інсталяції і функціонування на території португальського домінону в Південній Америці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Система феодального землеволодіння в середньовічній Португалії з'явилася ще з ранніх середньовічних часів. Португальський історик Ж.Е. Сарайва відмічає, що до кінця VIII століття територія Піренейського півострова була поділена нацарками вестготів на два сектори, кордон між якими проходив по річці Мондегу, починаючи від містечка Коїмбра і далі умовний кордон простягався у напрямку містечок Таравера, Толедо, Тудела і Памплони [12]. Населення Піренейського півострова не мало єдності, крім церковної. Деякі єпархії, зокрема єпархії Порту і Брага, були залишені єпископами. Король Астурії Альфонсо I Католик (739-757) поступово відвоював значну територію (Галісія, Мінью, Доуру), знищивши багату маврів. Він взяв с собою в Астурію всіх християн, яких зустрічав на своєму шляху. Цей факт став основою теорії «спустошення території», суть якої полягає у тому твердженні, що якщо всі маври на цих територіях були знищені, а всі християни виведені, земля перетворилася в одну велику пустелю [12, с. 23-24].

В цих умовах покинуті території підпадали під контроль суверена на правах їх завоювання. Такий королівський привілей називався «*реґуежу*» (порт. – *reguengo*), суть якого полягала у тому, що економічна експансія на звільнені від маврів території здійснювалася у формі так званої «*пресурії*» (порт. – *presuria*) – повернення землі збройним шляхом. До XI століття феодальні сеньйори почали вимагати пожиттєвого закріпачення селян в умовах зниження їхніх прибутків, що спричиняло невідворотність захоплення нових земель на правах їх завоювання. Практика «*пресурії*» стала можливою в початковий період Реконквісти до річки Доуру, де вона набула найбільшого прояву. Згодом «*пресурія*» поширилася далі на південь – в області Естремадуру і Алентежу.

Наступним етапом земельної експансії на території Португальського королівства стало розповсюдження класичних феодальних маєтків – сесмарій. Така форма феодального землеволодіння в Португалії була запроваджена у часи правління короля Фернанду I (1367-1383) для перерозподілу земель, що не використовувалися, тому потребували господарського освоєння. Закон, який регламентував норми пожалування сесмарій, було прийнято кортесами 26 травня 1375 року у місті Сантарен.

Слід відзначити, що в Португальському королівстві починаючи з XIV століття повторювалися епідемії чуми, які катастрофічно зменшували населення, траплялися періодичні війни з Кастилією (1334-1339, 1369-1374, 1381-1382), точилися внутрішні соціальні конфлікти, відчувалася нестача продовольства внаслідок спустошення полів, що було результатом військових сутичок. Війни з Кастилією вимагали рекрутування чоловіків в армію, що, безумовно, призводило до невивантаження робочої сили на землі.

Загальна картина полягала у тому, що з однієї сторони, відсутність захисту від наслідків війн, невпевненість від нестачі продовольства, панічні настрої, що розповсюджувалися внаслідок епідемій, спровокували масовий відтік сільського населення. З іншої сторони, міста з кріпосними мурами і фортецями приваблювали селян для пошуку укриття і захисту. Такі обставини значно посилювали позиції церкви, яка отримувала у якості бенефіції великі земельні латифундії на території Португальського королівства. Серед великих власників цих латифундій слід назвати орден Хреста, монастир Кармо, монастир Сан-Франсіско-де-Евора та ін.

В умовах міграції населення у міста порушувалися старі феодальні зв'язки. Нестача сільської робочої сили спровокувало занепокоєння короля Фернанду I, що спонукало його скликати терміново кортеси для вирішення земельного питання. В кортесах прийняли участь графи, прелати, магістри, дворяни (фідальго) зі всього королівства. Кортеси узгодили низку норм вищезгаданого закону про сесмарії: надання земельної ділянки всім родинам землевласників, які мають родовий майновий статок на менше 500 ліврів (1 лівра дорівнювала 1 римському фунту або 327,4 грам ваги золота) або 163,7 кг. ваги золота; обов'язкове використання праці на землі нероб, бродяг і жебраків; встановлення грошової винагороди за сільськогосподарську роботу; конфіскація земель тих власників, які зневажали і не виконували цей закон; контроль виконання цього закону в кожному окрузі покладался на двох контролерів – «сесмейрів»; встановлення вартості великої рогатої худоби для сільськогосподарських робіт є прерогативою місцевої влади для запобігання цінних спекуляцій; обов'язок дітей селян оброблювати земельну ділянку для недопущення у подальшому пошуку ними інших занять або професій і запобігання міграції їх із сільської місцевості; жорстка заборона поневір'яння з метою вимоловлення милостині [15, с. 822-827].

Закон про сесмарії у подальшому став органічною частиною кодексу короля Жоао I (1385-1433), орденацій Дуарті I (1436), орденацій Афонсу V (1446), орденацій Мануеля I (1511) і орденацій Филипа II (1603).

З португальської мови дієслово «sesmar» перекладається його українським аналогом – «ділити, розподіляти землю». У самому законі Фернанду I не зустрічається слово «сесмарія» або «сесмейро». Вперше ці слова з'явилися в кодексі Жоао I, у якому слово «сесмейро» використовувалося для позначення місцевої влади, якій було доручено від імені короля жалувати сесмарії.

Португальський історик Ж.В. Серрау пояснює походження слова «сесмарія» як «шоста частина маєтку або власності, що включала в себе поняття «сесмо» (sesmo) або terra de «sesmeiro» (земля, поділена на сесми або шість бенефіціарів цього поділу) [22, с. 351-352].

У часи початку систематичної колонізації Бразилії португальцями, коли король Жоао III (1521-1557) у 1532 році прийняв рішення запровадити на території атлантичного узбережжя Бразилії систему спадкових володінь – капітанств. Він, таким чином, реалізував ту саму законодавчу ідею, яка раніше була втілена в Португальському королівстві королем Фернанду I. Ці спадкові володіння надавалися капітанам-донатаріям (*порт.* donatario – людина, що отримує щось у подарунок) на основі пожалування ним королівських дарувальних грамот (carta de doacao). Права, привілеї і обов'язки донатаріїв при цьому додатково фіксувалися у королівських грамотах привілеїв або форалах (carta de foral) [18].

Королівська дарувальна грамота являла собою документ, яким король жалував капітану-донатарію капітанство у вигляді сектору демаркованої території на бразильському узбережжі. Це була своєрідна дозвільна концесія короля як суверена, яка наділяла донатарія певними атрибутами влади з досить широкими повноваженнями. Грамота називала донатарія «капітаном» жалованого спадкового капітанства, яке є невідчужуваним, неподільним і незмінним у праві наслідування володінням роду донатарія. Така система наслідування була яскравим зразком середньовічного майорату. Родовий герб донатарія ставав гербом ввіреного йому капітанства. У випадку відсутності прямого наслідування сином, капітанство переходило у спадок по восходячій лінії або, навіть, побічній лінії родичів. У випадку порушення юридичних норм і своїх зобов'язань, у тому числі, в праві наслідування, капітанство відчужувалося на користь корони. Крім того, донатарій мав право продажу капітанства.

Слід зауважити, що з початком систематичної колонізації Бразилії першим португальським дворянином або фідальго, якому король доручив право жалувати на території Бразилії сесмарії, був Мартім Афонсу де Соуза, який був капітаном-мором першої військово-колонізаційної експедиції до берегів португальського домініону в Південній Америці (1530-1531). Про цей факт свідчить королівська жалувана грамота капітану-мору надавати землі під сесмарію від 20 листопада 1530 р., яка надавала йому повноваження жалувати сесмарії особам, які прибули до Бразилії разом з капітаном-мором і які мали бажання прибути туди, щоб оселитися і культивувати землю (документ вміщено у джерелі [17, с. 78-79]).

У жовтні 1532 року Мартім Афонсу де Соуза в Бразилії отримав від короля Жоао III листа від 28 вересня 1532 року, у якому повідомлялося

про намір корони розподілити атлантичне бразильське узбережжя від місцевості Пернамбуку до Ріо-де-ла-Плати на спадкові капітанства, протяжністю кожного в 50 ліг («ліга» – старовинна португальська міра відстані, що дорівнювала 5920 метрам). Текст зазначеного листа вміщено у джерелі [16, с. 74-84]. Жоао III повідомляє у листі капітану-мору про пожалування йому сектору бразильського берегу розміром 100 ліг, а його брату Перу Лопешу де Соузі – 50 ліг землі в найкращих місцевостях бразильського узбережжя, на думку лоцманів. У листі ці земельні пожалування називаються терміном – «doação».

Потрібно наголосити на тому, що юридично встановленим правом капітанів-донатаріїв у відповідності з вищезгадуваними «форальними» грамотами було пожалування колоністам земельних латифундій – сесмарій. Норми, які стосувалися пожалування цих наділів, прописані в законодавстві (ординаціях) короля Мануеля I (книга IV, стаття 57) і Філіпа II (книга IV, стаття № 43) [15; 20]. Відповідно до приписів згаданих ординацій, особа яка отримувала в капітанстві сесмарію, брала зобов'язання на себе забезпечити господарське освоєння отриманої ділянки протягом фіксованого терміну – не більше 5 років, в іншому випадку, особа сплачувала штраф або пеню і сесмарія конфісковувалася [15, с. 823]. Однак були випадки пожалування сесмарій з терміном більше або, навіть, менше 5 років [17, с. 88].

Пожалування капітаном-донатарієм колоністу грамоти на володіння сесмарією (carta de sesmaria) являло собою зразок феодального принципу сеньйорального підкорення (субпідкорення). Це було своєрідним субдаруванням (*порт.* – «sub-doação»). Згідно цих грамот на володіння сесмаріями, отримувачам сесмарій і їхнім нащадкам було дозволено на території латифундії засновувати поселення і фортеці, забезпечувати призначення їхніх комендантів (алькайда-морів) і суддівських чиновників [18-19]. Все це здійснювалося під контролем капітана-донатарія.

Щодо процедури пожалування сесмарій, королівські жалувані грамоти встановлювали норму, що капітан-донатарій на території власного приватно-спадкового капітанства мав виключне право надання сесмарій будь-якій особі, вільному християнину. Заборонялося надавати сесмарії жінці донатарія, дитині-спадкоємцю капітанства. Однак дозволялося донатарію жалувати сесмарії іншим своїм дітям, які не були спадкоємцями капітанства.

При отриманні сесмарії її бенефіціар повинен був обов'язково сплачувати десятину христовій міліції (milicia crista), яка була покликана збирати цю десятину від прибутку, який приносила нововідкрита земля. Ця десятина складала головний обов'язок кожного християнина.

З самого початку морської експансії в середині XIV ст. португальські королі узгоджували з Ватиканом участь ордену Хреста в цій експансії для уточнення його прав і преференцій. В обмін на надані привілеї ордену, вказана інституція зобов'язувалася фінансувати португальські експедиції конкісти. Наприклад, король Афонсу V 7 червня 1454 р. пожалував христовій міліції привілеї пожиттєво отримувати землі [14].

Слід підкреслити, що десятина з сільськогосподарської продукції конвертувалася в головні

державні прибутки. Така десятина називалася дрібною – dizimo de miuncas. Крім цього податку метрополією стягувалися з Бразилії інші податки: габела (gabela) на сіль; сиса (sisa) або акциз – з передачі майна; кінта (quinto) – податок на видобування золота і алмаїв; фінта (finta) – надзвичайний податок або внесок на розповсюдження церковних приходів або фрегезій.

Завжди в межах території капітанства виділявся сектор (протяжністю від 10 до 20 ліг), який король жалував донатарію у якості його «вільної ділянки», яку він не мав права роздавати колоністам під сесмарії, а залишав за собою. З цієї ділянки донатарій не сплачував податок і орендну платню, крім церковної десятини. Крім того, протягом 20 років з моменту отримання спадкового капітанства донатарій був зобов'язаний обрати «вільну землю» у місцевості, яка йому найбільше сподобається для її розділу на 4 або 5 секторів, відокремлених між собою смугою шириною 2 ліги. Ці сектори донатарій зобов'язувався здавати в оренду.

Величезний запас земель Бразилії виразився у відчутному поширенні автономних виробників, здатних швидко акумулюватися в колонію і конкуруючих з виникаючою торгівельною буржуазією метрополії. Для економічного освоєння нової території Португальське королівство відтворило в Бразильській колонії законодавчу систему Фернанду I відносно розповсюдження земельної власності. Простір завойованих територій в португальській Америці вплинув на відчутне збільшення пожалуваних земельних площ.

В кінці XVII століття наступні законодавчі норми (декрети, приписи, форали, статuti, регламенти, резолюції та інші офіційні документи) змінили юридичні критерії обігу сесмарій, особливо під час правління короля Педру II (1683-1706). Згідно з королівським наказом від 8 грудня 1590 року королівський уряд визначив, що землі під сесмарії будуть надаватися всім чоловікам разом з їхніми жінками та дітьми в будь-якій частині Бразилії, а не лише в прибережній смузі [23, с. 94].

Колоністи в Бразилії ні в чому себе не обмежували. Сесмарії в колонії досягли величезних розмірів, коливаючись у своїй протяжності від 10 до 20 ліг і більше. Колоністи для задоволення власних апетитів займали на правах завоювання величезні неосвоєні масиви земель. Наприклад, сеньйор Антоніу Гедеш де Бріту зайняв територію більшої частини сучасних бразильських штатів Баїа і Мінас-Жерайс).

Одночасно метрополія дотримувалася політики щодо визначення концесії на сесмарії певними межами (стандартна протяжність латифундії повинна складати 4 ліги). Згодом королівський наказ від 7 грудня 1697 року скорочував цю протяжність по довжині до 3 ліг. Королівський наказ від 27 грудня 1695 року визначав, що власники сесмарій зобов'язані сплачувати крім десятини ордену Хреста звичайні податки, а також орендну платню в залежності від розміру сесмарії і плодючості землі. Відповідно королівському наказу від 11 березня 1754 року державні (громадські) шляхи з мостами, каменоломнями на землях сесмарій були у вільному користуванні. Крім того на берегах повноводних річок, де були пристані, земельна ділянка, площею 0.5 ліг, виділялася для

громадського користування. Деякі грамоти на пожалування сесмарій в XVII–XVIII ст. забороняли їхню передачу релігійним орденам, яким потрібний був на це королівський дозвіл [23, с. 103–104].

Вже згадуваний вище великий сесмейро Антоніу Гедеш де Бріту користувався в якості мегасесмарії обширними територіями, які простягалися від витоків річок Парагуасу і Парапеба, і далі ці землі сягали на сході долини річок Конташ і Парду. Такі мегарозміри земельних володінь Антоніу Гедеша можна пояснити його намірами компенсувати власні витрати на війну з голландськими завойовниками на північному сході Бразилії. В цьому контексті титульна грамота зазначеного великого латифундиста як капітана інфантерії від 1677 року описувала його участь не тільки як військового ватажка, але й як фінансиста цієї війни.

В кінці XVII століття надмірна концентрація земель у власності декількох великих латифундистів почала турбувати португальський уряд, що стало причиною появи королівського наказу від 13 грудня 1697 року, який зобов'язав повідомити власникам великих сесмарій в королівському капітанстві Ріу-Гранді-ду-Норти про необхідність демаркувати їхні латифундії протягом одного року. Королівські накази від 3 березня 1702 року і 8 березня 1704 року постановили, що всі власники сесмарій повинні протягом 6 місяців юридично підтвердити їхні грамоти на володіння сесмаріями і демаркувати їх протягом двох років [23, с. 106]. З метою реалізації цих королівських наказів був призначений десембаргадор (суддя) Жозе да Коста Коррейя, який у 1711 році був замінений на десембаргадора Крістовама Тавареша де Морайеша, який почав жорстко протидіяти владі латифундистів. У свою чергу, латифундисти апелювали королю, щоб їм надали право апеляції у вищій судовий трибунал в колонії (Tribunal da Relacao) з метою відсудити компенсацію за понесені збитки в результаті втручання десембаргадора Крістовама Тавареша. В результаті була призначена комісія, яка доручила десембаргадору Мануелю Сарменті відмінити всі попередні розпорядження і вироки й повернути статус-кво.

Бразильська система сесмарій увійшла в період розбалансування в кінці XVIII століття

у зв'язку з великою кількістю прийнятих нормативних законів і недосконалістю законодавства. Для вирішення земельних конфліктів з латифундистами запроваджувався інспекційний контроль в кожному муніципалітеті, який здійснювали місцеві овидори (судді). На прилеглих до міст територіях нові концесійні земельні пожалування обмежувалися максимальною площею в 1 лігу², а на віддалених територіях межі концесій були гнучкими. Однак латифундисти продовжували тиснути на владу метрополії, що примусило її повернути значні права цим концесіонерам або сеньйорам землі. Вони, у свою чергу, повністю контролювали політичні і громадські заклади, підкоряючи їх своїм приватним інтересам і приватизували громадську владу.

Висновки дослідження. Таким чином, враховуючи вищенаведені факти, доцільно наголосити на тому, що досить протяжна територія колоніальної Бразилії, для якої була характерною незначна щільність населення португальських колоністів, стала ареною протидії великих латифундистів нормативним приписам, прийнятим метрополією відносно встановлення конкретних юридичних норм, регулюючих питання господарського освоєння внутрішніх «диких районів» або сертанів португальського домініону. Крім того, на шляху «господарського просування» латифундистів стояли багато чисельні місцеві індіанські племена, які перешкоджали заселенню і колонізації їхніх рідних ареалів проживання португальськими колоністами. В цих умовах зацікавлена в колонізації і заселенні великих територій Бразилії місцева колоніальна влада і метрополія фактично закривала очі на порушення норм володіння сесмаріями зі сторони латифундистів. Ці землі могли бути конфіскованими лише за умови якщо їх покидали їхні власники або спадкоємці. Режим сесмарій з самого початку стимулював господарське заволодіння землею в Бразилії і згодом став інструментом узаконювання добровільного захоплення земель на правах їхнього завоювання поза межами визначеної королівської концесії. Така ситуація постійно ускладнювала дії португальської корони на шляху розслідування зловживань у сфері захоплення земель латифундистами, що було заборонено законом.

Список літератури:

1. Антонов Ю.Н. Бразилия: армия и политика / – М.: Наука, 1973. – 256 с.
2. Глинкин А.Н. Новейшая история Бразилии (1939–1959) / Ю.Н. Антонов. – М.: Издательство ИМО, 1961. – 403 с.
3. Давыдов В.М., Бобровников А.В. Роль восходящих гигантов в мировой экономике и политике (шансы Бразилии и Мексики в глобальном измерении) / В.М. Давыдов. – М.: ИЛА РАН, 2009. – 234 с.
4. Калмыков Н.П. Диктатура Варгаса и бразильский рабочий класс / Н.П. Калмыков. – М.: Наука, 1981. – 230 с.
5. Караваев А.П. Бразилия: прошлое и настоящее периферийного капитализма / А.П. Караваев. – М.: Прогресс, 1989. – 277 с.
6. Коваль Б.И. Бразилия вчера и сегодня / Б.И. Коваль. – М.: Наука, 1975. – 176 с.
7. Комиссаров Ю.Н. Русские источники по историографии Бразилии первой трети XIX в. / Ю.Н. Комиссаров. – Л.: Наука, 1977. – 168 с.
8. Мартынов Б.Ф. Бразилия – гигант в глобализирующемся мире / Б.Ф. Мартынов. – М.: Наука, 2008. – 320 с.
9. Мартынов Б.Ф. Золотой канцлер. Барон де Рио-Бранко – великий дипломат Латинской Америки / Б.Ф. Мартынов. – М.: ИЛА РАН, 2004. – 160 с.
10. Окунева Л.С. Бразилия: особенности демократического проекта. Страницы новейшей политической истории латиноамериканского гиганта / Л.С. Окунева. – М.: МГИМО, 2008. – 823 с.
11. Очерки истории Бразилии / За ред. В.И. Ермолаева. – М.: Издательство социально-экономической литературы, 1962. – 571 с.
12. Сарайва Ж.Э. История Португалии / Ж.Э. Сарайва. – М.: Весь мир, 2007. – 384 с.

13. Слѣзкин Л.Ю. Земля Святого Креста. Открытие и завоевание Бразилии / Л.Ю. Слѣзкин. – Л.: Наука, 1970. – 160 с.
14. Barros H.G. Historia da administracao publica em Portugal nos seculos XII a XV: Em 2 T / H.G. Barros. – Lisboa: Typographia da Academia Real das Sciencias, 1896. – Т. 2. – 415 p.
- 15.Codigo philippino ou ordenaçoes e leis: Em 5 livros. – Rio de Janeiro: Typographia do Instituto Philomathico, 1870. – L. 4. – 1487 p.
16. Deus G.M. Memorias para historia da capitania de São Vicente, hoje chamada São Paulo / G.M. Deus. – Lisboa: Typografia da Academia, 1797. – 244 p.
17. Diario da navegação de Pero Lopes de Sousa pela costa do Brasil ate o rio Uruguay (de 1530 a 1532) acompanhada de varios documentos e notas. – Rio de Janeiro: Typographia de. D.L. dos Santos, 1867. – 114 p.
18. Documentos historicos: Em 112 vol. – Rio de Janeiro: Augusto Porto & Co., 1929. – Vol. 13. – 500 p.
19. Documentos historicos: Em 112 vol. – Rio de Janeiro: Typographia Monroe, 1930. – Vol. 18. – 500 p.
20. Ordenações do Rey D. Manuel. – Evora: Jacobo Cronberguer aleman, 1521. – 998 p.
21. Raynal G.T.F. O estabelecimento dos portugueses no Brasil / G.T.F. Raynal. – Rio de Janeiro: Arquivo National, 1998. – 160 p.
22. Serrao J.V. Historia de Portugal (1080-1415) / J.V. Serrao. – Lisboa: Verbo, 1979. – Vol. 1. – 448 p.
23. Vasconcelos J.M.P. Excertos do livro das terras / J.M.P. Vasconcelos. – Salvador: EGBA, 1989. – 137 p.

Кряжев П.В.

Нежинский государственный университет имени Николая Гоголя

ВВЕДЕНИЕ И РАСПРОСТРАНЕНИЕ ПОРТУГАЛЬСКИХ ФЕОДАЛЬНЫХ ИМЕНИЙ В КОЛОНИАЛЬНОЙ БРАЗИЛИИ

Аннотация

В статье рассмотрены особенности становления феодального землевладения в средневековой Португалии. Раскрыт характер экономической экспансии во времена освобождения Астурии от владычества мавров. Акцентировано внимание на введение в Португальском королевстве в 1375 году новой формы феодального землевладения – сесмарий. Определено, что португальская колонизация Бразилии, начиная с 1532 года, имела характер частной инициативы сеньоров – фидальго, которым король Португалии жаловал наследственные секторы – капитанства. Указанные феодальные сеньоры (капитаны-донатарии) получали от суверена право жаловать сесмарии колонистам на территории их наследственных капитанств. Обращено внимание на особенности эволюции феодального землевладения в колониальной Бразилии и его окончательный упадок в конце XVIII века.

Ключевые слова: Португальское королевство, колониальная Бразилия, феодальное землевладение, сесмария, колонизация, право завоевания, экономическая экспансия, капитан-донатарий, наследственное капитанство, орден Креста.

Kryazhev P.V.

Mykola Hohol Nizhyn State University

THE INTRODUCTION AND DISSEMINATION OF THE PORTUGUESE FEUDAL ESTATES IN COLONIAL BRAZIL

Summary

In the article the features of becoming of feudal landownership in medieval Portugal are considered. Character of the economic expansion in the time of Asturias liberation from the dominion of the moores is exposed. The attention is accented on introduction in the Portugal kingdom of new form of the feudal landownership during 1375 – sesmarias. Identified that portuguese colonization of Brazil since 1532 had character of private seigniorial initiative. These seigniors were named by the hidalgos. King of Portugal granted the inherited sectors for these seigniors. These inherited sectors were named by the captaincies. The indicated feudal seigniors (the captain- grantors) took the right of sesmarias granting for the colonists from the sovereign on the territories of their inherited captaincies. The attention is concentrated on the features of evolution feudal landownership in colonial Brazil and its final decline at the end of XVIII century.

Keywords: Portuguese kingdom, colonial Brazil, feudal landownership, sesmaria, colonization, right for a conquest, economic expansion, captain- grantor, inherited captaincy, order of Cross.